

TÉMA ČÍSLA

Text: Filip Rožánek / Foto: Lukáš Bíba a archiv Petra Jedináka

Snažím se vrátit do fotografie pravdu

Petr Jedinák

Roky dohlížel na typické pojetí fotografií v týdeníku Reflex. Dnes je Petr Jedinák na volné noze. Z portrétů i zpravodajských snímků se podle něj vytratila autentičnost a z fotografií se stala nákladová položka.

Většina světové populace je vizuálně negramotná a média tomu bohužel jdou naproti, říká uznávaný český fotograf a autor knihy o portrétech Petr Jedinák.

MAM Viděl jste v poslední době nějaký zajímavý portrét v médiích?

Moje kritéria, co považuji za zajímavý portrét, jsou natolik přísná, že jsem žádný takový v poslední době neviděl. Když si vezmeme, co by fotografie v médiích měla splňovat, tak by měla přinejmenším přitáhnout pozornost čtenáře, aby se zajímal o text. To je minimum. Ve své praxi jsem se snažil prosadit názor, že fotograf má stejné právo se vyjádřit k tématu, které zpracovává, jako pišící redaktor. Pokud si tedy o něm něco myslí. A trvalo řadu let, než jsem to obhájil v rámci redakce Reflexu. Tahle myšlenka totiž úplně v českých redakcích zakotvená není a to je základní problém.

MAM Jaká osobní kritéria pro zajímavost portrétní máte?

Měl by vypovědět víc než jen to, jak ten člověk vypadá. Dobrý portrét nemůže vzniknout bez znalosti toho, koho fotíte. Já měl třeba vždycky problém udělat pěkný portrét sportovce, protože jsem moc nerozuměl sportu. Ale jakmile jsem měl tu možnost, nastudoval jsem text, který jsem měl doprovodit svými fotkami.

Mluvil jsem s redaktorem, posbíral informace, udělal si rešerši a pak už šel na focení s představou, kterou jsem případně korigoval, když jsem se s portrétovanými dlouho bavil. Ale vždy jsem sledoval myšlenku, že bych portrétem rád podal nějakou další informaci nebo předal vlastní interpretaci té osoby.

MAM Čím to je, že se v médiích dobré portréty neobjevují?

Především jde o peníze. Spousta redakcí omezila své rozpočty, fotoagentury udělaly paušální nabídky na výběr ze svých databank. V Reflexu jsme byli tři, každý specialista na něco jiného, dnes tam je jeden. Řemeslo jde kvůli krizi tištěných médií do kopru.

MAM Není to paradox? Žijeme ve vizuální době, nároky na sebe prezentaci stále stoupají, ale přitom by neměla stát moc.

Objem a kvalita nejdou spolu ruku v ruce. Pokud kvalitu nevyžaduje zákazník, který to platí, tedy v případě tištěných médií čtenáři, a obrazová kvalita tištěného média prokazatelně nezvyšuje jeho prodej, tak to nikoho nezajímá. Tištěné médium je nositelem reklamy, přiznejme si to. A když ani inzerenti netlačí na to, aby jejich inzeráty byly v sousedství kvalitního obrazového obsahu, ale stačí jim jenom písmenka, nemůžeme se pak hnout dopředu.

MAM Argumentem vydavatelů také může být to, že čtenáři přecházejí na digitální platformy, proč tedy investovat do nákladné fotky v tisku, kde ji tolik lidí nevidí.

Tento argument je naprosto lichý. Fotografie je specifický komunikační jazyk. Když nemá svou kvalitu, nikoho neosloví. A i v digitální době, když je fotografie skvělá, přitáhne pozornost. Kromě toho se dnes vůbec nerozvíjí provázanost digitálního a tištěného média.

MAM Vidíte nějaké médium, které investuje do kvalitních portrétů, alespoň v zahraničí?

Ne, jejich omezování je celosvětový trend. Všichni velcí tvůrci se bohužel museli obrátit ke komerčním a módním časopisům. Čistá fotografie, která by nelhala, vymizela úplně. Míra postprodukce a vytváření falešných scén a představ je na vzestupu a fotografie ztratila svou největší devízu, že jí lidé věřili. To bylo ještě před deseti lety. Byla uvěřitelná, nemaniipulovaná a nesla pravdu.

MAM Vykládám si to tak, že váš postoj k retuším a postprodukcí bude spíš rezervovaný, pokud ne přímo negativní.

Ne, záleží na tom, v jaké sféře trhu se pohybujeme. Když děláme módní fotografii, šlo by to i bez retuší, ale jakmile se postprodukce dostává do úplně každého koutu řemesla, je to peklo. Kreativní filtry v mobilech udělaly fotografa z každého.

„Čistá fotografie, která by nelhala, úplně vymizela. Roste míra postprodukce a vytváření falešných scén.“

Petr Jedinák

Focení se věnuje déle než 40 let. Působil v ČTK nebo někdejší deníku Metropolitan, v letech 1991 až 2008 pracoval v týdeníku Reflex. Podle svých slov se tam naučil najít si cestu k portrétovaným lidem. „Michael Ringier na nás měl půl hodiny. Ale protože jsme mu kladli dobré otázky, strávil s námi nakonec půl dne a odvezl nás do vily, kde nám ukázal svou sbírku obrazů,“ vzpomíná na jeden z takových zážitků. Dnes je na volné noze, své umělecké zaměření popisuje jako dekadentní fotografii. Hlavními tématy jsou ženské tělo, sexualita a japonské svazování shibari. Oblíbil si techniku ambrotypie: „Dovedl mě k ní určitý despekt k tomu, kam se dostala digitální fotografie. Šel jsem proti proudu času a jsem v roce 1851,“ říká. Momentálně připravuje k vydání knihu svých fotografií pod názvem Svátost těla.

MAM Důvěra lidí v média klesá a ani fotkám už nevěnují tolik pozornosti. Je to jen kvůli zahlcení vizuálním obsahem?

Jedna věc je skutečně inflace, obrazů je hrozně moc. Ale důležitější je, že fotografie ztratila svou pravdivost. Vidíte, že se někde brodí uprchlíci, a pak vidíte, za jakých podmínek ta fotka vznikla. Obraz k vám přestane mluvit a jste pak ostražití: je to nahrané, není to nahrané? Přestává fungovat.

MAM Skandálů s manipulovanými snímky bylo dost. Jak tedy do fotografie vrátit pravdu?

Chce to zasáhnout do školních osnov, v médiích znovu začít platit kvalitní fotografie, obnovit obrazové redaktory a kultivovat společnost. V momentě, kdy rezignujeme, už s tím nic nenaděláme.

MAM Sedmnáct let jste byl vedoucím fotografů v Reflexu. Jak se za tu dobu změnilo vnímání fotografie v redakci?

Trvalo mi tři až pět let, než jsem vybudoval rovnoprávné postavení pro fotografy. V momentě, kdy se to stalo, jsme mohli vyprávět fotkami své příběhy a trvalo to až do mého odchodu. Nedošlo k žád-

nému narušení spolupráce, to bylo pro médium klíčové a v jiných redakcích se to nedělo. Princip práce zůstal stejný po celou dobu, co jsem tam byl.

MAM Který portrét osobnosti považujete za svůj nejlepší?

Mám rád hromadu fotek, vždycky je to ta poslední. Ale hodně rád mám portrét architekta Stanislava Fialy (menší snímek nahoře – pozn. red.). Asi jako jediný tady v Česku si dává do smlouvy, že když dostaví dům, bude v něm pak nějakou dobu pobývat, aby zjistil, jestli funguje. A tak jsem ho fotil ve vile, kterou právě dostavěl. Stojí na kraji bazénu a zamýšleně dumá. Vidím v tom ten jeho poctivý přístup.

MAM Na vašem webu jsem viděl, že si vedle své současné volné tvorby necháváte i prostor pro komerční služby. Kdy jste naposledy nafotil někoho jako firemní zakázku?

Nejspíš to byly tantrické masérky (směje se). Netradiční segment, ale spadá to tam. Taky čarodějnice, zkrátka drobné živnostníky. Korporátní svět ještě nepřišel na to, že by to takhle mohl pojmout.

▲ Portréty jsou jenom dílčí část Jedinákovy tvorby. Pořizuje je dodnes, občas i na komerční bázi. Historické aparáty v jeho domácím ateliéru nejsou jen na okrasu, skutečně s nimi fotí a je to jeho oblíbená technologie.